

**Przykarpacki Narodowy Uniwersytet imienia W. Stefanyka
Uniwersytet Narodowy «Akademia Ostrogska»**

**Olga Łazarowycz
Halina Krajczyńska**

Uczymy się pisać poprawnie

**IWANO-FRANKIWSK-OSTRÓG
2021**

УДК 811.162.1'35
ББК 81
Л17

*Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету філології ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
(протокол № 8 від 23 квітня 2020 року)*

Рецензенти:

А. М. Архангельська, доктор філологічних наук, професор кафедри славістики університету ім. Ф. Палацького (Оломоуц, Чехія);

О. М. Пелехата, доцент кафедри слов'янських мов Факультету філології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Лазарович О. М., Крайчинська Г. В.

Л17 Учymy się pisać poprawnie: навчально-методичний посібник з польської орфографії. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 118 с.

DOI 10.25264/23.04.2020

Навчально-методичний посібник з польської орфографії «Uczymy się pisać poprawnie» призначений для студентів філологічних та нефілологічних спеціальностей, а також всім, хто прагне вивчити орфографію польської мови.

УДК 811.162.1'35
ББК 81

© Лазарович О. М., Крайчинська Г. В., 2021

Spis treści

Wstęp	5
Przyczyny powstawania i rodzaje błędów ortograficznych	7
Podstawy ortografii polskiej	8
Pisownia ó / u	13
Pisownia ch / h	24
Pisownia rz / ź	33
Pisownia q / om, on; ę / em, en	42
Pisownia i / j po spółgłoskach	51
Pisownia wyrazów z sylabami kie, gie, ke, ge, kę, gę	57
Pisownia łączna i rozdzielna	59
Pisownia części -by, -bym, -byś, -byśmy, -byście	59
Przeczenie nie z różnymi częściami mowy	63
Przymyki złożone, wyrażenia przymikowe	71
Pisownia przedrostków bez-, roz-, z-, (s-, ś-), wez-, wz-, (wes-, ws-)	76
Pisownia końcowych części wyrazów	81
Wielkie i małe litery	88
Skróty. Kropka po cyfrze. Łącznik. Dzielenie wyrazów w piśmie	100
Ćwiczenia dla pracy samodzielnej	107
Bibliografia	114

Метою видання даного посібника є зняття труднощів при навчанні польської орфографії. У посібнику систематизовано основні правила польської орфографії та тексти і вправи дидактичного характеру, які підібрані з урахуванням функціонального підходу до вивчення польської мови й спрямовані на закріплення вивченого матеріалу та самостійної перевірки набутих навичок. Вправи допоможуть проаналізувати помилки, перевірити й запам'ятати правила правопису, а також сприятимуть формуванню орфографічної свідомості. Порядок розміщення вправ дозволяє випробувати власні сили і, спираючись на засвоєний матеріал, безпомилково писати слова та тексти.

Опанування польською орфографією вимагає терпеливості і систематичності, тому бажано не втрачати надії, якщо перші спроби написання вас не задовільняють. Навчитися правильно писати можна лише завдяки наполегливій праці.

Wstęp

Można by ich (ortografii, pisowni, interpunkcji) barwę emocjonalną zestawić z dokuczliwością ubierania buta. A jednak w odczuciu społecznym błąd ortograficzny traktowany jest jako oznaka braku elementarnej kultury, gorzej niż np. pomyłka w mnożeniu czy pomieszczenie ważnych nazwisk lub dat historycznych.

Jan Tokarski.

Ortografia (gr. *orthós* – prawidłowy, *grafo* – piszę) ustala w sposób normatywny zasady poprawnej pisowni oraz poprawną pisownię poszczególnych wyrazów, wyrażeń i zwrotów. Zbiór obowiązujących obecnie zasad polskiej ortografii, zatwierdzonych przez Komitet Językoznawstwa PAN i zaleconych przez Ministerstwo Oświaty do użytku w szkołach, zawierają słowniki ortograficzne.

Pisownia to w znacznej mierze sprawa tradycji. Piszemy jakiś wyraz w określony sposób, dlatego że tak się go pisało i pisze. W zasadniczych zrębach zasady pisowni polskiej zostały ustalone przez autorytetne ciała kolegialne (Komitet Ortograficzny Polskiej Akademii Umiejętności w roku 1936 i Komitet Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk w roku 1956). Najważniejsze rozbieżności między pisownią a wymową, te, które sprawiają zasadnicze trudności, zwłaszcza we wczesnych fazach nauki języka polskiego: pisownia **ó** i **u** na miejscu tej samej głoski [u], pisownia **rz** i **ź** (albo **sz**) na miejscu tych samych głosek oraz pisownia **h** i **ch** – mają znacznie dłuższą historię.

Współczesna ortografia polska jest odziedziczona z wcześniejszych okresów rozwojowych polszczyzny. Jeśli chodzi o podane wyżej przykłady dzisiejszych trudności ortograficznych, to powstały one

skutkiem zmian w języku polskim na przestrzeni wieków. W XVI wieku litery **u** i **ó** pisano w miejscu różnych głosek. Podobnie różnym głoskom odpowiadały **ż** i **rz**. Pisownia jest bowiem uwarunkowana wymową: pisząc po polsku, w zasadzie oddajemy na piśmie brzmienie wyrazów polskich. Jednak nie ma tu odpowiedniości dokładnej. Rozbieżności między mową a pismem wynikają w dużej mierze ze zmian historycznych: dawniej, gdy kształtowała się polska ortografia, napisy znacznie dokładniej oddawały wymowę niż obecnie.

Niektóre dawne uzasadnienia fonetyczne pisowni polskiej przekształciły się w morfologiczne: uzasadniamy często pisownię słowa nie jego wymową, ale budową i powiązaniem z innymi słowami (innymi formami tego samego wyrazu odmiennego albo wyrazami pokrewnymi). Mówimy wtedy o wymianach głosek. Słowo *stóg* wymawiamy [*stuk*] – tak samo, jak słowo *stuk*, ale piszemy je przez *óg*, bo w innych formach tego rzeczownika występują w wymowie głoski [*o*], i [*g*] (bo: *stogu*). Z kolei pisownię wyrazu *stożek* przez **ż** możemy uzasadnić przez wskazanie jego pokrewieństwa z wyrazem *stóg*, w którym występuje brzmiające i pisane **g**: głoska [ż] wymienia się z [*g*].

Zastanawiając się nad problemami ortograficznymi i uzasadniając pisownię konkretnych wyrazów, często odwołujemy się do sposobu ich wymawiania. Abyś dobrze rozumiał uzasadnienia pisowni wielu wyrazów, powinieneś zdawać sobie sprawę z tego, że inne są podstawowe jednostki tekstu pisanego – litery, a inne, mowy brzmiające, – głoski. W zasadach pisowni i zestawieniu trudniejszych zakończeń wyrazów odwołujemy się niekiedy do postaci brzmiającej wyrazu, nie zaś do jego zapisu ortograficznego: zapis wymowy podajemy wtedy w nawiasie kwadratowym.

Przyczyny powstawania i rodzaje błędów ortograficznych

Poprawność ortograficzna polega na zgodności zapisów z aktualnie obowiązującymi zasadami pisowni. Wszelkie odstępstwa od tych zasad są uważane za błędy ortograficzne. Przyczyną ich powstawania jest najczęściej niezajomość przepisów ortograficznych, lub osłabienie pamięci, myślenia, uwagi, spostrzegania, woli.

Niewiedza lub niewłaściwe rozumienie zasad poprawnej pisowni prowadzi do przekonania o słuszności błędnej formy zapisu. Jest to podstawowy rodzaj błędów, tzw. *znajdowanie się w błędzie*¹, wynikające z nieświadomości istnienia problemu ortograficznego.

Drugi typ błędów to *błąd z powodu wahania*, czyli spowodowany niepewnością, jak zastosować znaną regułę ortograficzną. Wynika on najczęściej z osłabienia pamięci i uwagi.

Trzeci rodzaj błędów ortograficznych to *błąd z braku zastanowienia się lub z powodu fałszywej reakcji*. Może być spowodowany niedomaganiem pewnych funkcji psychicznych (spostregania, myślenia, pamięci, uwagi, woli) albo wynika z niewiary piszącego w swoje siły lub z braku ambicji opanowania ortografii.

Niepoprawność zapisu bywa niekiedy tylko omyłką, która na ogół wynika z pośpiechu, braku zainteresowania pracą, zaabsorbowania innymi sprawami, czasem z wyczerpania, choroby, zmęczenia.

Najczęściej popełnianymi omyłkami są:

- opuszczanie liter w wyrazach;
- zamiana jednych liter na drugie;
- niedopisywanie znaków odróżniających litery (kropki nad *i*; przecinka jako graficznego znaku miękkości, np. *ć, ż, ś*; zakończeń przy literach oznaczających samogłoski nosowe *ą, ę*).

¹ Wojcik J. *Ortografii i interpunkcji nauczę się sam.* – Warszawa, 1989. S. 7-8.

Навчально-дидактичне видання

Автори-укладачі

Ольга Миколаївна ЛАЗАРОВИЧ,

Галина Вацлавівна КРАЙЧИНСЬКА

UCZYMY SIĘ PISAĆ POPRAWNIE

**Навчально-методичний посібник
з польської орфографії**

Комп'ютерна верстка *Наталії Крушинської*

Формат 42x30/4. Ум. друк. арк. 6,86. Зам. № 8–21.
Наклад 100 пр. Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «Cambria».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Виготовлено: ФОП Свиначук М. В.,
тел.: +38(068) 68 35 800, e-mail: 35800@ukr.net